

УДК 65.014.1

DOI: 10.37000/abbsl.2019.95.24

ІНКОРПОРУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ В ПЛОЩИНУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Т. Шабатура,

Одеський державний аграрний університет

Ю. Кравченко,

Одеська державна академія технічного регулювання та якості

У статті висвітлені проблемні питання інкорпорування соціальної складової в площину економічного розвитку вітчизняних аграрних підприємств. Висвітлено етапи, результативні ознаки, домінанти, методи, координуючі важелі, стадії та чинники дії на процес інкорпорування принципів соціальної відповідальності в площину економічного розвитку аграрних підприємств. Відповідно до розробленої М. Портером моделі конкурентної стратегії визначено конститутивні чинники інкорпорування домінант соціальної відповідальності в економічних розвиток аграрних підприємств, а саме: широкі соціальні очікування; методична платформа інкорпорування соціальної відповідальності, що ґрунтується на відповідних механізмах і складових. Надано структурування головних складових конструкту інкорпорування та розвитку соціальної складової в аграрних підприємствах.

Ключові слова: *соціальна складова, економічний розвиток, аграрне підприємство, інкорпорування, принципи, завдання, інструменти, методи, етапи.*

Вступ. Посилення глобалізаційних процесів, що відбиваються на політико-правовому полі держави, поступове поглинання національної економіки в євроінтеграційний простір змінили пріоритетні орієнтири розвитку вітчизняних аграрних підприємств у напрямку соціалізації стратегій шляхом інкорпорування соціально-відповідальних домінант в площину їх економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень. Аспекти соціальної відповідальності бізнесу висвітлюють молоді та досвідчені дослідники, зокрема: Д. Баюра [1], В. Божкова, Л. Сагер [2], І. Гришова [3], В. Кривоус [4], А. Колот [5], О. Мних, В. Далик [6], Третяк [7] та ін. Вони визначили та розглянули зміст її категорії, етапи формування, різні її інструменти, класифікували чинники змін та стратегії розвитку. Проте, досі відсутня спільна позиція за проблемними питаннями інкорпорування соціальної складової в площину економічного розвитку вітчизняних аграрних підприємств щодо: цілей, завдань та інструментів, шляхів, механізму, принципів, рівнів відповідальності та очікуваних результатів інкорпорування.

Результати досліджень. Методологічну платформу інкорпорування у стратегію реалізації економічного потенціалу вітчизняних аграрних підприємств домінант концепції соціальної відповідальності забезпечує системно-логічний підхід, відповідно до якого це складний конструкт з сукупністю відповідних конститутивних складових, синхронізованих з

головними складниками механізму реалізації економічного потенціалу. Результативність розробки та інтегрування зазначеного конструкту в площину економічного розвитку вітчизняних аграрних підприємств залежить від обґрунтованості цілей, окреслення кола задач, розробки платформи інструментарного наповнення, узгодження напрямків відповідальності та процесів управління ними.

Обґрунтування цілей та окреслення кола задач інкорпорування соціальної відповідальності охоплює наступний спектр етапів:

а) окреслення визначальних компетентісних складових (обізнаність, навички, досвід, професіоналізм, донесення інформації до соціуму);

б) дефініціювання та дослідження головних груп учасників бізнес-процесів, які є зацікавленими сторонами в реалізації економічного потенціалу підприємства;

г) інкорпорування принципів соціальної відповідальності та підготовка кадрів до цього процесу шляхом розширення кола їх обізнаності та поінформованості;

д) аналіз та оцінка наслідків інкорпорування в площину економічного розвитку аграрного підприємства принципів соціальної відповідальності.

Скоординувати управлінські важелі інкорпорування, як на наш погляд, слід за стратегічним, тактичним та оперативним рівнями, для чого необхідно розмежувати відповідальність за наступними напрямками: екологічна, соціальна, відповідальна. Відповідно до рівнів інкорпорування результативність від соціальної відповідальності відрізнятиметься за такими критеріальними ознаками:

1) економічними (зріст фінансових показників, мінімізація ризиків шляхом гармонізації інтересів учасників бізнес-процесів, нарощення виробничих, інвестиційних, інноваційних і конкурентних можливостей економічного потенціалу підприємства, а також капіталізація бренду, що сприятиме створенню ринкової вартості бізнесу);

2) соціальними (створення іміджу підприємства, посилення довіри з боку учасників бізнес-процесів та соціуму).

В процесі інкорпорування напрямів рекомендовано застосування процесного методу з відповідним удосконаленням соціально-відповідальних комунікацій та важелів управління ними: обізнаність представників керуючої ланки підприємства про природу та цілі соціальної відповідальності як соціально-економічного феномену; налагодження комунікаційних супроводів з державою та державними інститутами; зміцнення комунікаційних зв'язків аграрних підприємств з некомерційними структурами; впровадження або покращення підвищення етичних складових в діалозі із соціумом; забезпечення прозорості інформаційної платформи [1-3].

Інкорпорування принципів соціальної відповідальності в площину економічного розвитку аграрних підприємств можливе на основі використання відповідних домінант, методів та координуючих важелів.

До конститутивних домінант інкорпорування соціальної відповідальності, враховуючи досвід іноземних підприємств та нормативні документи, віднесемо:

– ініціативність, адже саме ініціативний прояв соціальної відповідальності, а не її нав'язування, виступає фундаментом реалізації соціально-відповідальної стратегії економічного розвитку підприємства, тоді як умови для її реалізації забезпечують міжнародні стандарти та нормативні документи;

– підзвітність, саме за цим домінантом для агропродовольчого підприємства створюється нормативна основа окреслення його значення та місця в розвитку соціуму та впливу результатів його виробничої діяльності на стан природного середовища;

– відповідальність перед законом та суспільством, що окреслює права та відповідальність підприємства перед державою та соціумом;

– комунікаційність із учасниками бізнес-процесів, що сприятиме уникненню конфліктів з ними шляхом гармонізації спільних інтересів з метою одержання неекономічних вигід.

– прозорість, що забезпечує публічний доступ до відкритої інформації про соціально-економічні результати та наслідки діяльності агропродовольчого підприємства, за які власники мають нести відповідальність перед державою, зацікавленими сторонами, соціумом і довкіллям;

– етичність, що розкриває ділову культуру підприємства та повагу до прав людини.

Опираючись на низку загальноприйнятих домінант соціальної відповідальності, керівники аграрних підприємств спроможні самостійно розробляти власні положення, проте в будь-якому випадку процес їх інкорпорування в площину економічного розвитку аграрного підприємства слід здійснювати через інформаційний супровід за допомогою використання внутрішніх і зовнішніх мереж. Проте, розширювати та удосконалювати систему інкорпорування та координування соціальної складової слід в напрямку забезпечення доступу до необхідної інформації як в середині самої системи, так і за її межами.

Відповідальність перед законом – це один із фундаментальних домінант соціальної відповідальності, що зобов'язує власників аграрних підприємств дотримуватися вимог правового поля при інкорпоруванні соціальної складової в механізм реалізації його економічного потенціалу. Це вимагає проведення аналізу відповідності розвитку економічного потенціалу за напрямками здійснення діяльності до норм закону. В подальшому правова платформа соціальної відповідальності в наслідок послідовного нарощення кола ініціювань нормативно-правового напрямку, впроваджуваних з метою усунення соціально-економічних конфліктів, охорони навколишнього середовища, покращення якісних критеріїв агропродовольчої продукції, інтегрування додаткових інноваційних одиниць у виробничий розвиток, прийматиме нормативно-правової форми.

Етапи розробки соціально-відповідальної політики реалізації економічного потенціалу підприємства, як правило, включають п'ять головних стадій інкорпорування, а саме:

1. Громадська, що передбачає інкорпорування домінант соціальної відповідальності в зовнішнє бізнес-оточення підприємства.

2. Стратегічна, відповідно до якої інкорпорування домінант соціальної відповідальності спрямовується в стратегію реалізації економічного потенціалу підприємства на довготермінову перспективу.

3. Функціональна, відповідно до якої підприємство добровільно бере на себе відповідь за соціальні наслідки діяльності, щ забезпечує неекономічні вигоди на короткий або середній за часовим критерієм термін.

4. Правова, що передбачає розвиток економічного потенціалу підприємства адекватно очікуванням соціуму, що задекларовано на законодавчому рівні.

5. Оборонна, тобто підприємство не несе та не визнає ніякої відповідальності перед соціумом за результати негативного впливу свої діяльності на природне середовище.

Серед перелічених стадій етапів інкорпорування домінант соціальної складової в площину економічного розвитку аграрного підприємства самими прогресивними слід вважати перших 3, оскільки: саме функціональна стадія є перманентною формою прояву ініціативності з боку власників підприємств, а тому не стає фундаментом при визначенні пріоритетних цілей економічного розвитку; щодо стратегічної стадії, то вона органічно інтегрується в обґрунтування цілей економічного розвитку підприємства через бізнесові процеси діяльності; громадська стадія передбачає інтенсивність популяризації та підвищення рівня обізнаності домінант соціальної відповідальності як в середині підприємства. так і за межами його розвитку, тобто і діловому бізнес-оточенні. Активізація процесу інкорпорування домінант соціальної складової в площину економічного розвитку аграрних підприємств залежить від дії чинників внутрішнього та зовнішнього бізнес-оточення (рис. 1).

Сьогодні взаємообумовленість ефективності розвитку будь-яких систем і організацій та соціальної відповідальності проявляється за наступними сферами: правова держава, яка має власну комплементарну природу у вигляді громадського суспільства; ринкова компетентність суб'єктів, комплементарною сутністю якої є суспільний запит на суб'єктивний вимір господарської системи, в якій комплементарні економічний ризик та системна невизначеність.

Однак, сучасні підприємства недостатньо обізнані в сфері соціально-екологічної безпеки, а тому їх ціль отримати найвищі результати від своєї діяльності не може бути максимально реалізованою. Безсумнівно, що це є наслідком того, що питання інкорпорування домінант соціальної відповідальності в площину економічного розвитку вітчизняних підприємств виникли зовсім недавно (в кінці ХХ – на початку ХХІ сторіччя) [8], через що накопичений практичний досвід ще не є досить значним, щоб стати тим фундаментом забезпечення реалізації пріоритетних цілей економічного розвитку підприємству без відповідної бази ресурсного забезпечення, де неналежна увага до запитів соціальної відповідальності, здатна стати важелем послаблення ринкових компетенцій підприємства в перспективі.

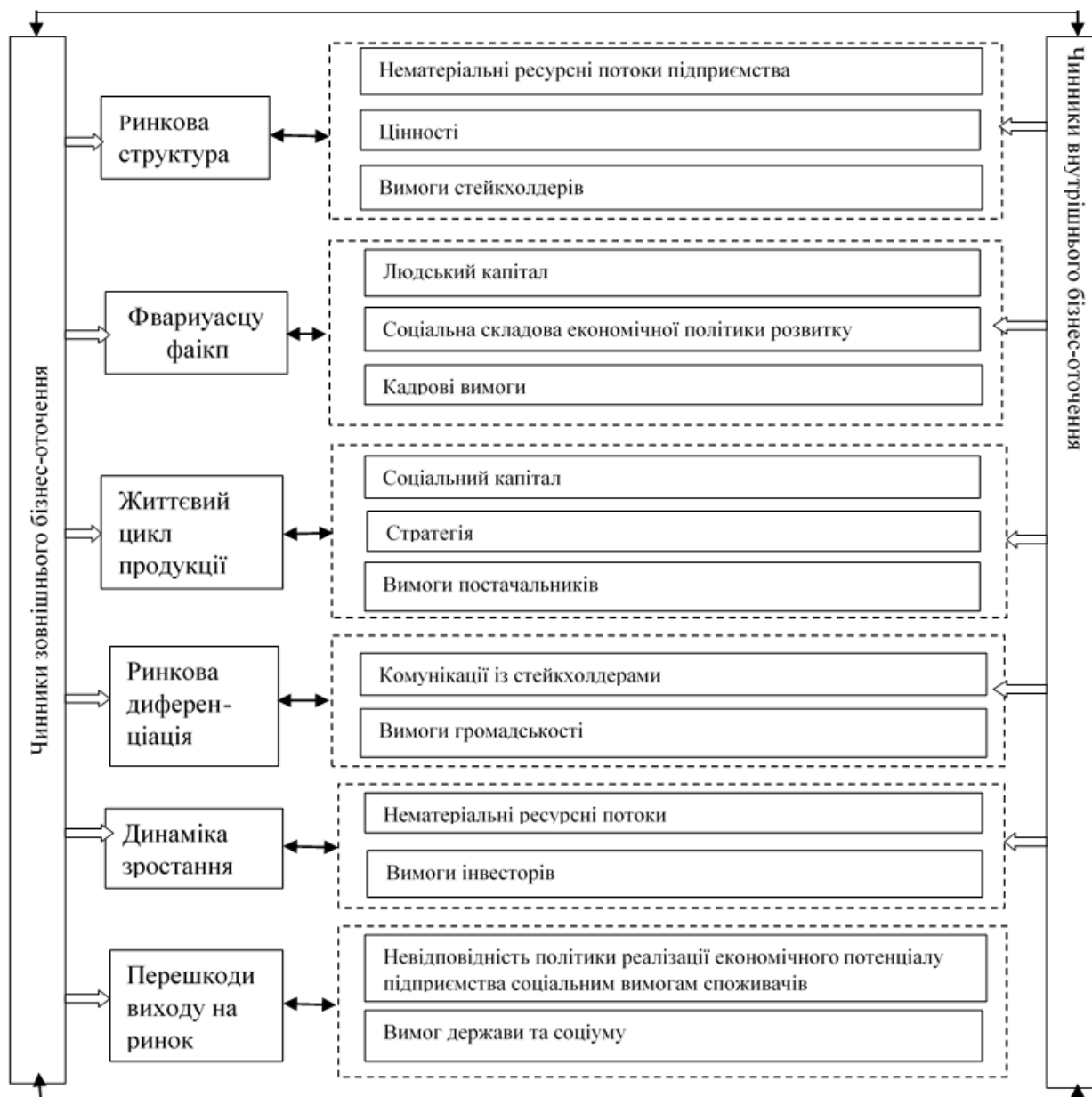

Рис. 1. Чинники дії на процес інкорпорування соціальної складової в площину економічного розвитку аграрних підприємств*

*Згруповано автором за джерелами [1-7]

Тому інкорпорування домінант соціальної відповідальності в стратегію розвитку економічного потенціалу підприємства окреслене довготерміновістю дії на результати його реалізації. Така політика розвитку економічного потенціалу підприємства орієнтована на вирішення не лише внутрішніх конфліктів соціального розвитку, а й розв’язок зовнішніх аспектів соціально-екологічного напрямку дії, що безпосередньо позначаються на зростанні ринкової вартості бізнесу. Тому доцільним є, як на наш погляд, синергічне поєднання соціально-відповідальних орієнтирів з економічними цілями розвитку підприємства, що стане основою формування його нових конкурентних переваг в перспективі. В цьому напрямку стратегічного розвитку та реалізації економічного потенціалу аграрних підприємств в нагоді стане розроблена М. Портером [9], модель конкурентної стратегії, відповідно до якої

формування та інкорпорування домінант соціальної відповідальності визначаються наступними конститутивними чинниками.

Одним з конститутивних чинників є широкі соціальні очікування, іншими словами, задоволення внутрішніх соціальних вимог підприємства, що визначає низку головних цілей обґрунтування та розробки інкорпорування соціальних домінант в площину економічного розвитку аграрного підприємства. Відповідно, соціально-відповідальні орієнтири набувають першочерговості в напрямку задоволення вимог соціуму в більш великих масштабах, що і окреслює їх вагомість в реалізації пріоритетних економічних цілей розвитку аграрного підприємства.

Наступним конститутивним чинником, за теорією М. Портера, є методична платформа інкорпорування соціальної відповідальності, що ґрунтується на відповідних механізмах і складових:

а) підтримка та забезпечення фінансового розвитку, що передбачає цільову фінансову підтримку у напрямку поглиблення обізнаності та поінформованості персоналу (освітні гранти); добродійна діяльність у напрямку спонсорської підтримки або благодійні внески на реалізацію підприємством соціальних проектів; спільна фінансова підтримка з боку підприємства та інших зацікавлених сторін на основі диференційованої фінансової підтримки соціальних проектів; соціальні інвестиції, орієнтовані на покращення життєвого рівня соціуму та локалізації й попередження соціальної напруги в колі локації підприємства, виділені суб'єктом на реалізацію спільних із зацікавленими сторонами соціальних проектів на тривалий термін дії.

б) удосконалення координуючих підсистем шляхом добровільної участі або делегування в соціальних проектах персоналу підприємства, що стає платформою для нарощення професійних компетенцій за даним напрямком інформації; екологізація, як новий напрямок управлінської ланки, орієнтований на дотримання екологічних норм; покращення якості продукції, що відповідатиме міжнародним вимогам і стандартам забезпечення якості та безпечності агропродовольчої продукції; соціально-орієнтований маркетинг, як інноваційна напрямок цільової фінансової підтримки, суть якої полягає в утриманні певного відсотку від реалізаційних доходів на реалізацію розроблених соціальних проектів.

Виходячи з цього, механізм розвитку соціально-відповідальної політики підприємства та модель управління реалізацією розробленими соціальними проектами трансформується за різними напрямками. Відповідно до цього обґрунтування методичної платформи інкорпорування соціальної складової вимагає розкриття її природи як економічного феномену з напрямками дії на результати реалізації пріоритетних економічних цілей розвитку підприємства за будь-яких умов розвитку [10].

Обґрунтування та інтегрування методичної платформи соціально-відповідального орієнтування вимагає проведення цілого спектру відповідних напрямків, які слід виокремити за логікою їх проведення:

По-перше, здійснити ґрунтовне дослідження умови, що окреслюють етапність інтегрування в механізм реалізації економічного потенціалу

підприємства напрямків соціальної відповідальності.

По-друге, ідентифікувати сприймання персоналом підприємства перспектив, віддачі, переваг, недоліків від соціальної відповідальності.

По-третє, обґрунтувати пріоритетні напрямки і заходи інтегрування соціальної відповідальності.

По-четверте, визначити та провести оцінку впливу специфіки розвитку підприємства та реалізації соціально-відповідальних заходів та проектів на ефект її віддачі на результати досягнення пріоритетних цілей економічного розвитку підприємства.

Опираючись на наведену періодизацію та слушні пропозиції, надані відомими дослідниками цієї проблеми [1-7] надамо структуру головних складових механізму інкорпорування та розвитку соціальної відповідальності:

1. Формалізація вирішальних компетентісних складників (навички, досвід, можливості, поширення інформації з метою підвищення рівня обізнаності соціуму).

2. Окреслення стейкхолдерського кола.

3. Комерційні інституційні групи, що визначають інкорпорування та розвиток соціально-відповідальної політики підприємства.

4. Поетапне інкорпорування соціальної відповідальності та на нарощення інформаційної платформи обізнаності персоналу підприємства.

5. Розробка бізнес-планів ефекту віддачі соціальної відповідальності на результати досягнення пріоритетних цілей економічного розвитку підприємства, що передбачатимуть попередження виникнення економічних конфліктів шляхом гармонізації інтересів учасників бізнес-процесів, нарощення нових конкурентних переваг, що забезпечуватимуть зростання ринкової вартості бізнесу.

6. Соціальний ефект віддачі соціальної відповідальності: віддача персоналу підприємства, організація та заснування спільних громад, налагодження комунікаційних супроводів з місцевими громадами.

Площинами реалізації механізму інкорпорування та розвитку соціальної відповідальності аграрного підприємства, що окреслюють інструментарний базис, є економічна, нормативно-методична, організаційна. При цьому інструментарний базис інкорпорування та розвитку соціальної відповідальності в механізм реалізації економічного потенціалу підприємств доцільно розмежувати за наступною типологізацією, що враховує такі стейкхолдерські групи: внутрішній, що призначений на оцінку персоналу підприємства (етичні кодекси, етична поведінка, моральні цінності); зовнішній, орієнтований на оцінку державного інституційне забезпечення та оцінку зацікавлених сторін (соціальні інвестиції, прозора соціальна інформація, соціальні експертизи тощо); універсальні (базові критерії оцінки ефекту віддачі соціальної відповідальності). Разом з тим, не можна не акцентуватися на тому, що в умовах дії дестабілізаційних факторів політико-економічного розвитку національної економіки, переважна більшість аграрних підприємств, особливо малих та середніх за виробничими розмірами, не сприймають соціальну відповідальність як економічний фактор зростання економічних результатів

діяльності. Саме тому вже сьогодні пріоритетності набули програми, що безпосередньо стосуються соціальної відповідальності, проте першочергово орієнтовані на виживання вітчизняних підприємств.

Механізм активізації соціальної відповідальності суб'єктів аграрного бізнесу базується на концептуальних основах соціальної конкурентоспроможності та функціональному управлінні, оскільки реалізація основних принципів передбачає проведення певних процедурних заходів соціального менеджменту, в результаті якого очікують отримати економічні результати, зокрема підвищення ринкової вартості бізнесу в довгостроковій перспективі, оптимізацію структури джерел формування соціальних інвестицій, формування внутрішніх резервних фондів соціального інвестування метою мінімізації соціальних ризиків, розвиток інтелектуального капіталу за рахунок більш ефективного використання трудових ресурсів, перехід на інноваційну модель розвитку бізнесових процесів із трансфером інноваційних технологій тощо.

Розбираючи та обґрунтовуючи етапність інкорпорування домінант соціальної відповідальності в концепцію реалізації економічного потенціалу аграрних підприємств, від задач до розробки напрямків та методів слід зосередитися на дослідженні інструментарної платформи. Найбільш розповсюдженими серед соціально-відповідальних інструментів інкорпорування є соціальні комунікації, однак поряд з ними використовується низка інших інструментів. Загальновідомо, що простий управлінський інструментарний базис, наприклад зменшення штату підприємства або штрафи, доволі часто носить негативний характер, а тому відповідно відбиваються на репутації та іміджі агропродовольчого підприємства, а також на кінцевих результатах його діяльності. При цьому більш складніший інструментарний базис, наприклад абсолютне управління якістю, теж здатен негативно відбиватися на результати економічного розвитку агропродовольчого підприємства за короткотерміновим часовим критерієм, проте за середньо та довготерміновою дією він, як правило, сприяє покращенню головних економічних критеріїв розвитку.

Отже, результати застосування управлінського інструментарного базису соціальної відповідальності є доволі неоднозначним, адже рівень їх впливу на економічні критерії розвитку підприємства є різними, тоді як їх інтегрований ефект віддачі розкривається загальною якістю управління агропродовольчим підприємством.

До низки соціально-відповідальних інструментів, призначених для реалізації пріоритетних цілей економічного розвитку агропродовольчого підприємства, враховано інструменти, що прямо чи опосередковано забезпечують їх реалізацію. До їх складу відносяться: соціальні комунікаційні супроводи, етичні кодекси, цілі та сприймання. Однак, є також етичний консалтинг, соціальні ревізії, етичні карти, соціальні інвестиції, комітети з етики, соціальні звіти, тренінги, етичні експертизи, мотиваційні заходи. Не зважаючи на те, що першочерговості в управлінській інструментарній базі набувають саме стратегічні інструменти соціальної відповідальності, їх вплив

охоплює всі рівні процесу управління агропродовольчого підприємства.

Щодо стратегічні інструментів, то їх використання забезпечено теоретичним базисом і опрацьованою методичною платформою, що не можна сказати про тактичні та оперативні інструменти соціальної відповідальності. Безпосередньо це стосується соціальних звітів, етичних карт і соціальних ревізій, використання яких сприяє зростанню продуктивності праці, швидкому розв'язку поточних справ, употужнення ділової культури, зменшенню обсягу комунікаційних затрат агропродовольчого підприємства.

Найбільш результативними при ухваленні тактичних соціально-відповідальних завдань є запровадження етичних експертиз, комітети з етики, навчання етичної культури, оскільки їх застосування позитивно відбивається на посиленні ділової культури та створенні суспільного іміджу агропродовольчого підприємства. Змістовність та послідовність етапів інкорпорування соціальної складової в економічний розвиток аграрних підприємств наведемо за рисунком 2.

Висновки. Фундаментальною платформою удосконалення концепції реалізації економічного потенціалу аграрних підприємств за умов посилення євроінтеграційних процесів має стати конструкт інкорпорування та розвитку соціальної складової в площину економічного розвитку підприємства на основі врахування взаємодоповнюваності та контраверсійності вирішення завдань забезпечення соціальної відповідальності в стратегії розвитку підприємства. Структурна будова конструкту передбачає трансформацію соціально-економічних напрямків реалізації економічного потенціалу підприємства, обґрунтування інтеграційної політики у виконанні пріоритетних цілей розвитку шляхом поетапного переходу від простих соціально-відповідальних заходів до системних соціально-відповідальних програм, що забезпечить попередження виникнення економічних конфліктів на основі гармонізації інтересів учасників бізнес-процесів.

Перспективою подальших досліджень стане розробка методичного інструментарію оцінки ефективності інкорпорування соціальної складової в площину економічного розвитку аграрного підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Баюра Д.О. Формування системи корпоративного управління на засадах соціальної відповідальності. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка.* № 151. 2013. С. 18-22.
- 2.Божкова В.В., Сагер Л.Ю. Соціально-відповідальний бізнес як один із напрямків поліпшення іміджу вітчизняних суб'єктів господарювання. *Механізм регулювання економіки.* 2010. № 1. С. 145-153.
- 3.Гришова І.Ю., Шабатура Т.С. Імплементация соціально-орієнтованого бізнесу в площину економічного розвитку харчових підприємств. *Економіка : реалії часу. Науковий журнал.* 2014. № 3(13). С. 13–21.
- 4.Кривоус В. Корпоративна соціальна відповідальність у контексті формування партнерських взаємовідносин між державою, бізнесом та суспільством. *Журнал*

- європейської економіки*. 2016. Т. 15, № 2. С. 172-182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jee_2016_15_2_4. (Дата звернення: 11.12.2018).
5. Соціальна відповідальність: навч. посіб. / за заг. ред. д.е.н., проф. А.М. Колота. К.: КНЕУ, 2015. 519 с.
6. Мних О.Б., Далик В.П. Актуальні проблеми впровадження концепції соціальної відповідальності корпоративних структур. *Актуальные проблемы экономики*. 2013. № 12. С 168-175.
7. Третяк М.В. Типологія соціальної відповідальності бізнесу. *Теорія та практика державного управління*. 2014. –№ 4, (47). С. 1-10.
8. ISO 26000: Guidance on Social Responsibility (ISO/FDIS2600). INTERNATIONAL STANDARD. URL: https://www.tuv.com/media/india/informationcenter_1/systems/Corporate_Social_Responsibility.pdf. (дата звернення: 14.08.2019).
9. Michael E. Porter. Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility. *Harvard Business Review*. 2006. №12. pp. 78-92.
10. Шабатура Т.С. Соціально-відповідальна поведінка вітчизняних бізнес-одиниць. *Проблеми і перспективи економіки та управління : науковий журнал. Чернігів. нац. технол. Ун-т. Чернігів : ЧНТУ*, 2018. № 4 (16). С. 43–49. DOI: 10.25140/2411–5215–2018–4(16)–43–48

ИНКОРПОРИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ В ПЛОСКОСТЬ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ АГРАРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Шабатура Т., Кравченко Ю.

Ключевые слова: социальная составляющая, экономическое развитие, аграрное предприятие, инкорпорирование, принципы, задачи, инструменты, методы, этапы.

Резюме

В статье освещены проблемные вопросы инкорпорирования социальной составляющей в плоскость экономического развития отечественных аграрных предприятий. Освещены этапы, результативные признаки, доминанты, методы, координирующие рычаги, стадии и факторы воздействия на процесс инкорпорирования принципов социальной ответственности в плоскость экономического развития аграрных предприятий. Согласно разработанной М. Портером модели конкурентной стратегии определены конститутивные факторы инкорпорирования доминант социальной ответственности в плоскость экономического развития аграрных предприятий, а именно: широкие социальные ожидания; методическая платформа инкорпорирования социальной ответственности, основанной на соответствующих механизмах и составляющих. Предоставлено структурирование главных составляющих конструкта инкорпорирования и развития социальной составляющей в плоскости экономического развития аграрных предприятиях.

INCORPORATION OF SOCIAL COMPONENT IN THE AREA OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF AGRARIAN ENTERPRISES

Shabatura T., Kravchenko Y.

The article covers the problematic issues of incorporating the social component into the plane of economic development of domestic agricultural enterprises. The stages, productive features, dominants, methods, coordinating levers, stages and factors of action on the process of incorporating the principles of social responsibility into the plane of economic development of agricultural enterprises are covered. According to the model of competitive strategy developed by M. Porter, the constitutive factors of incorporation of dominant social responsibility into the economic development of agricultural enterprises were determined, namely: broad social expectations; a methodological platform for incorporating social responsibility based on appropriate mechanisms and components. Structuring of the main components of the structure of incorporation and development of social component in agricultural enterprises is given. The managerial, socially responsible and strategic tools of realization of priority goals of economic development of the enterprise are considered. The content and sequence of stages of incorporation of the social component into the economic development of agricultural enterprises are revealed. It is proved that a fundamental platform for improving the concept of realizing the economic potential of agricultural enterprises under conditions of strengthening European integration processes should be the construct of incorporation and development of the social component into the economic development plane of the enterprise on the basis of taking into account the complementarity and controversy of solving the social responsibility strategy development tasks. Structural structure of the structure involves transformation of socio-economic directions of realization of economic potential of the enterprise, substantiation of integration policy in fulfillment of priority development goals by a gradual transition from simple socially responsible actions to systematic socially responsible programs, which will ensure prevention of occurrence of economic conflicts on the basis of harmonization of interests -processes.

Key words: social component, economic development, agricultural enterprise, incorporation, principles, tasks, tools, methods, stages.